

SVET POD TRIGLAVOM 1

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

za prebivalce, obiskovalce, prijatelje in podpornike

LJUDJE V PARKU
KAJ DELAMO
NAŠI DONATORJI
INFORMACIJE

NARAVA
KULTURNA DEDIŠČINA
KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA
NARODNI PARK V SVETU

Jaka Čop - IN MEMORIAM

Jaka Čop, fotograf in gornik, je v oktobru 2001 praznoval svojo 90-letnico. Foto-klub Triglavski narodni park je ob visokem jubileju svojega častnega člana pripravil zanimivo razstavo: mojstrovih najbolj uveljavljenih črno-belih fotografij, s katerimi je postal pravi fotografski ambasador Julijskih Alp in Triglavskega narodnega parka.

Čopovo vzgojno delo in fotografski opus s številnih razstav in objav v knjigah -Svet med Vrhovi (1962), Raj pod Triglavom (1969), Viharniki (1970), Kraljestvo Zlatoroga (1989),

Slovenski kozolec (1993), Trenta in Soča (1996) - sta bistveno prispevala k razvoju in napredku slovenske fotografije, gorništvu in varstva narave.

V nekaj desetletjih je pripovedoval pravljico o Zlatorogu po domala vseh slovenskih osnovnih šolah. Januarja 2002 je Jaka Čop sklenil svojo izjemno življenjsko pot, ki je bila tesno povezana s Triglavskim narodnim parkom. Bil je častni naravovarstveni nadzornik TNP in častni član Foto-kluba TNP, za svoje delo pa je prejel zlati častni znak Republike Slovenije.

Reportaža - ljudje v parku 4

Narava 6

Kulturna dediščina 8

Kmetijstvo in razvoj podeželja 10

Kaj delamo - občine v narodnem parku 12

Donatorji, prijatelji, sponzorji 15

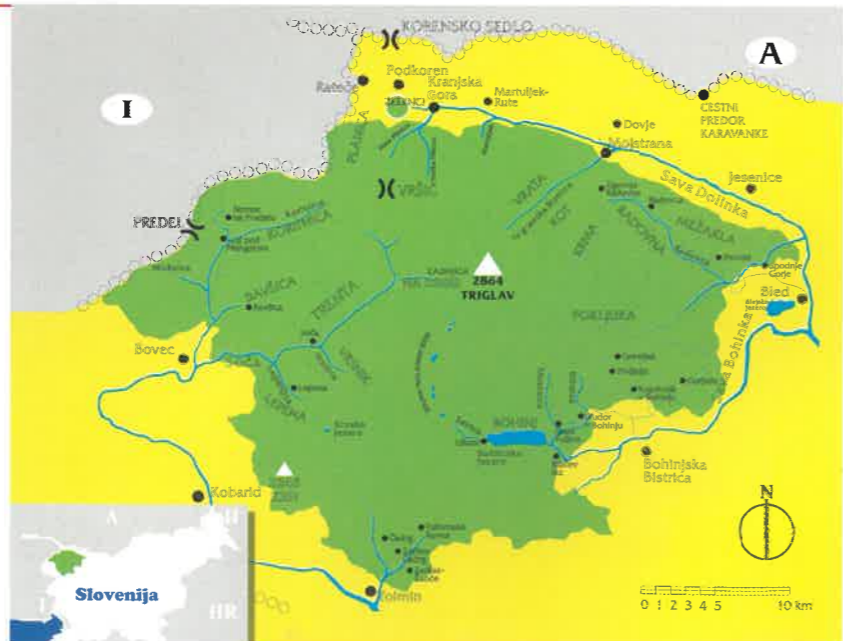
Informacije 16

SVET POD TRIGLAVOM

je časopis Triglavskega narodnega parka, namenjen njegovim prebivalcem, obiskovalcem, ljubiteljem in podpornikom.

Uprava TNP: Kidričeva 2, 4260 Bled,
tel. 04 - 5 780 200, faks 04 - 5 780 201
Elektronska pošta: triglavski-narodni-park@tnp.gov.si

Izdal in založil: Javni zavod Triglavski narodni park
Odgovorni urednik: Janez Bizjak
Prvo, poskusno število so pripravili:
Janez Bizjak, Jurij Dobravec, Sašo Hrovat, Tea Lukan
-Klavžer, Davorin Koren, Miha Marenče, dr. Marija
Markeš, Jože Mihelič, Marko Pretner, Martin Šolar.
Fotografije: Janez Bizjak, Jože Mihelič, Martin Šolar, arhiv TNP
Oblikovanje in prelom: Alpenbüro, Gerhard Leeb, Villach/Bejjak
Lektoriranje: Jana Cedičnik
Tisk: Medium d.o.o. Zabreznica
Naklada: 5000 izvodov. Tiskano na okolju prijaznem papirju
Cena: prva številka je brezplačna.
Bled, februar 2002

Dvajset let Zakona o Triglavskem narodnem parku in 40 let Odloka o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za narodni park

Leta 1981 je bil sprejet Zakon o Triglavskem narodnem parku, s katerim je bilo zavarovano skoraj celotno območje Julijskih Alp v Sloveniji. Hkrati je minilo štirideset let od odprtja Odloka o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za Triglavski narodni park. V spomin na dogodek pred dvajsetimi leti smo v javnem zavodu TNP pripravili več prireditev. S spominsko ploščo in novim Miklavževim znamenjem v bližini nekdanje Belarjeve družinske vile v Podhodu ter z odprtjem stalne razstave o dr. Albinu Belarju in INFO središču TNP v Trenti smo se spomnili tega vsestranskega znanstvenika, pionirja na področju seizmologije, radiofonije, meteorologije in varstva narave v Sloveniji, prvega pobudnika za ustanovitev Triglavskega narodnega

parka leta 1906.

Na Pocarjevi domačiji v Zgornji Radovni je bila slavnostna akademija, ki so se je udeležili minister za okolje in prostor, vnukinja dr. A. Belarja iz ZDA in drugi visoki gosti ter predstavniki sosednjih narodnih parkov. Na Pokljuki smo prižgali oglarsko kopo, v Trenti je bila za javnost odprta obnovljena Soška pot, v INFO središču TNP sta bili odprti dve razstavi: stalna razstava o dr. Albinu Belarju in razstava otroških izdelkov na temo pravljic iz Julijskih Alp.

Spominsko ploščo dr. A. Belarju in stalno razstavo o njem je finančno omogočila dr. Cynthia D. Belar, postavitev Miklavževega znamenja pa firma LIP Bled.

Dr. Albin Belar (1864-1939)

Čas njegove pobude za ustanovitev Triglavskega narodnega parka

O dr. Albinu Belarju, znanstveniku, utemeljitelju ljubljanske seizmologije, pionirju radiofonije, meteorologije in varstva narave na Slovenskem, je v naši javnosti zelo malo znanega. Kot naravoslovec je bil odličen poznavalec Krasa in Julijskih Alp. Ustanovil in vodil je raziskovalno skupino majhnega odseka za sestavo naravoslovnega popisa našega Krasa in prvi predlagal zavarovanje Doline Triglavskih jezer.

Doslej je prevladovalo mnenje, da je strokovne podlage s predlogom za ustanovitev zavarovanega območja v Dolini Triglavskih jezer predložil deželni vladi leta 1908, vendar se je to najverjetneje zgodilo že leta 1906. Vladna komisija, ki je opravila ogled v dolini, je ugotovila, da je predlog upravičen, izbrano območje pa povsem ustrezno. Žal je bil predlog kasneje zavrnjen zaradi kmetijskih zakonov. Vaščani Češnjice v Bohinju so ugovarjali, češ da nimajo ustrezne zamenjave za dobro pašo v dolini Lopučnici.

Leta 1908 narodnih parkov v Evropi še ni bilo, zato bi komisija zagotovo ne odšla na ogled, če bi dr. A. Belar ne imel izjemno visokega ugleda v domači in tuji javnosti.

Prav neverjetno je, kako dobro je ta vsestranski znanstvenik poznal razvoj varstva narave v svetu, saj je bilo kmalu po njegovem predlogu ustanovljenih prvih sedem narodnih parkov na Švedskem (24. 5. 1909). K naprednemu dejanju ga je najverjetneje spodbudilo stanje gozda v Lopučnici. Leta 1891 je prenehala delovati tovorna žičnica z roba Komarče k Savici, dolina nad Črnim jezerom pa je bila posekana. Kot naravoslovec je Belar vedel, da sta varovalna in estetska funkcija gozda v visokih gorah pomembnejši od gospodarske, niti slutiti pa ni mogel, da bo vprašanje, ki ga je načel, dolga leta vznemirjalo slovensko javnost.

Belarjev naravoslovni dan je prireditev za četrte razrede osnovnih šol iz okolice Triglavskega narodnega parka, ki se ga udeležuje po 750 otrok. Z njim vsako leto počastimo 24. maj, evropski dan narodnih parkov.

Prirodoslovni muzej Slovenije vselej prispeva prost vstop in vodenje po botaničnem vrtu Juliana. Tradicionalen je tudi dan odprtih vrat v INFO središču TNP.

Sklepno prireditev pripravijo otroci sami. V letu 2001 so zbrali in izdelali gradivo za razstavo o pravljicah iz Julijskih Alp. Razstavo so odprli z nastopom pevskih zborov jeseniške šole Prežihov Voranc in bovške šole Vladimir Nazor. Kot slavnostni gostji sta bili v letu 2001 navzoči obe vnukinji dr. Albina Belarja, gospa dr. Cynthia D. Belar in gospa Lina F. Belar iz ZDA. Vsakoletni sponzor prireditve je tovarna Gorenjka iz Lesc.

UVODNIK

*S*poštovane bralke in bralci!

Pred nami je prva številka časopisa Triglavskega narodnega parka Svet pod Triglavom. Povezovanje parkovne ustanove in ljudi, ki v parku bodisi živijo bodisi prihajajo le na obisk, je ena od zelo pomembnih nalog. Od zdaj naprej jo bomo uresničevali tudi s časopisom, ki danes začinja svojo pot.

Poslanstvo Triglavskega narodnega parka ni le ohranjanje neokrnjene in izjemne narave, temveč tudi najširša pozornost do ljudi in njihovih življenjskih interesov. Časopis je namenjen tako domačinom, ki v parku in s parkom živijo, kot tudi obiskovalcem, ki jih je v ta svet pod Triglavom pripeljala želja po oddihu v izjemnem naravnem okolju. Omogočil bo sprotno seznanjanje ljudi o delu parkovne uprave kot tudi o vseh aktualnih dogodkih v tem prostoru. Upamo, da bo tako tudi povečal zaupanje v delo javnega zavoda in bil hkrati še eden od mehanizmov za preverjanje učinkovitosti njegovega dela.

Želimo si, da bo pot novega časopisa res dolga in da boste po njej stopali tudi vi, cenjene bralke in bralci, pa ne le z vestnim prebiranjem, temveč v prihodnosti tudi z dejavnim soustvarjanjem njegovih vsebin in podobe.

Prijetno branje!
Janez Kopac
Mag. Janez Kopac,
minister za okolje in prostor

Vas Čadrg sredi julija.

Manjše skupine starih, dobro vzdrževanih hiš z urejeno okolico, značilnih za visoke prisoje nad Tolminom. Posejane so ob vaški poti, ki se vije čez pobočje visoke terase na severozahodni strani Tolminskih korit. Povezava z dolino je le ozka, zagotovo najbolj vratolomna cesta v Julijskih Alpah, ki so jo zgradili vaščani sami.

Nekaj njiv pod vasjo, zasajenih s krompirjem, je ostanek nekoč veliko večjega polja, ki se je končalo kraj ostrega roba nad globoko, temno grapo Tolminke in je dajalo vasi žito, koruzo in drug živež. Danes je tam senošet, ki med hišami prehaja v strma, le v zgornjem delu porasla pobočja pod Vrhom Ruta (1082 m). Visoko nad vasjo, komaj opazna zaradi velike oddaljenosti in poletne sopare, se pase živina. Na senošeti pod vasjo se po krajšem obdobju sončnega vremena bliža koncu spravilo otave.

Staro in mlado s treh kmetij že od jutra hiti pri delu, da bo mrva na suhem pred nevihto, ki jo prinaša temen oblak izza Rdečega roba. Sedemsto ali več let gre tako.

Izredna navezanost na Čadrg je v vasi ohranila tri kmetije. Temelj za preživetje vasi in obenem njeno bogastvo je 30 krav, ki dajo 130.000 l mleka na leto. Iz tega izdelajo 11.000 kg sira po starem tolminskem receptu in 5.000 kg sladke skute. Tu in tam prodajo kakšno telico za pleme, ker je čadrška živina znana po svojem zdravju in vitalnosti. To je vse, prav vse, kar prinaša dohodek na eni od treh kmetij. Na preostalih dveh je zraven po ena mesečna plača, ki jo prinaša delo v dolini.

Še pred petdesetimi leti je v Čadrgu lahko preživelo trikrat toliko kmetij kot danes. Kljub temu se čudimo, da to še vedno uspeva trem. Skupno sirarjenje (vsak hlebec odličnega tolminskega sira je prodan že vnaprej) ter sosedska strpnost sta vasi pomagali do kandidature za nagrado Henryja Forda, ki je namenjena ekološkim projektom v Sloveniji. Zanimanje za sodobno ekološko kmetovanje, ki ga strokovno podpira TNP, je dalo skupen, dobro zastavljen projekt, ki je bil dovolj privlačen, da je vas dobila nagrado.

Da bodo sredstva porabljena za obnovo sirarne, ki jo je aprila 1998 načel potres, so se trije kmetje dogovorili že prej, vendar so se začele težave. Ker je prišel denar, so takoj pokazali zanimanje tudi drugi lastniki sirarne, ki pa že dolgo ne kmetujejo več. Le vztrajanje, delo na preostalih treh živečih kmetijah je

prineslo odmevno nagrado, na katero pa omenjeni kmetje gledajo predvsem kot na javno, celo mednarodno podporo njihovi usmeritvi in vztrajnosti. Za celotno obnovo sirarne bo treba še veliko dodati.

Na vprašanje, kako ocenjujejo odnos, ki ga ima do njih država, zmajujejo z glavo. Ne morejo se znebiti vtisa, da je širši skupnosti vseeno, kakšna bo prihodnost vasi Čadrg. Po drugi strani pa ugotavljajo, da turisti radi prihajajo gor, ker sta jim vas in njeno okolje všeč. Prej ali slej je v njej moč čutiti življenje, stoletja povezano z enkratnim gorskim okoljem.

Na treh kmetijah kot obiskovalec ne dobiš le sira in skute. Deležen boš tudi prijazne in klene besede. Že kratek pogovor da vsakomur vedeti, da ima opraviti z razgledanimi ljudmi, ki dobro vedo in čutijo, da ima njihovo življenje in delo v gorah nad Tolminom ob gospodarskem tudi kulturni pomen. Preteklost in sedanjost vasi sta zanje svetinja, zaradi katere vztrajajo.

Kaj pa naslednji rodovi? Bo življenje na treh kmetijah ostalo?

Na to vprašanje ni bilo odgovora. Nihče ne želi ničesar napovedovati, kajti življenje v Čadrgu jih je navadilo na veliko mero previdnosti in na skromnosti. Zaradi tega delajo in živijo tako, kakor da bo vse ostalo za vedno.

Otroci, ki jih ni malo v vasi, so omenjenega dne skupaj z otroki sorodnikov, ki prihajajo v Čadrg na počitnice, ves dan pomagali pri spravilu otave. Večji so bili pri tem že povsem samostojni, mlajši so se držali staršev in se od njih učili. Dobro nasledstvo, prvi pogoj za obstoj treh kmetij v vasi, imajo. Bo to zadostovalo?

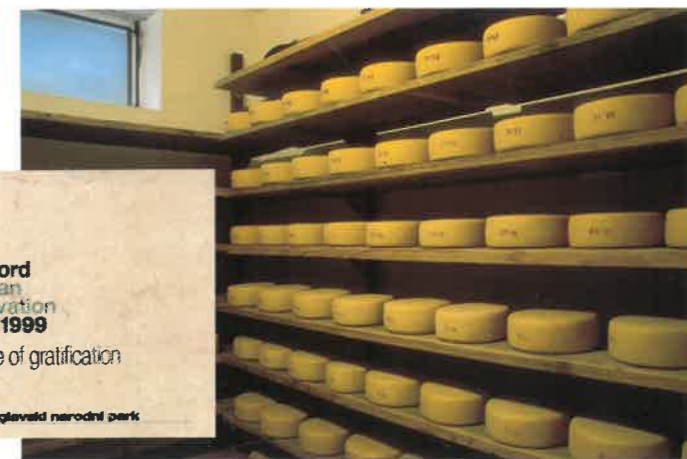

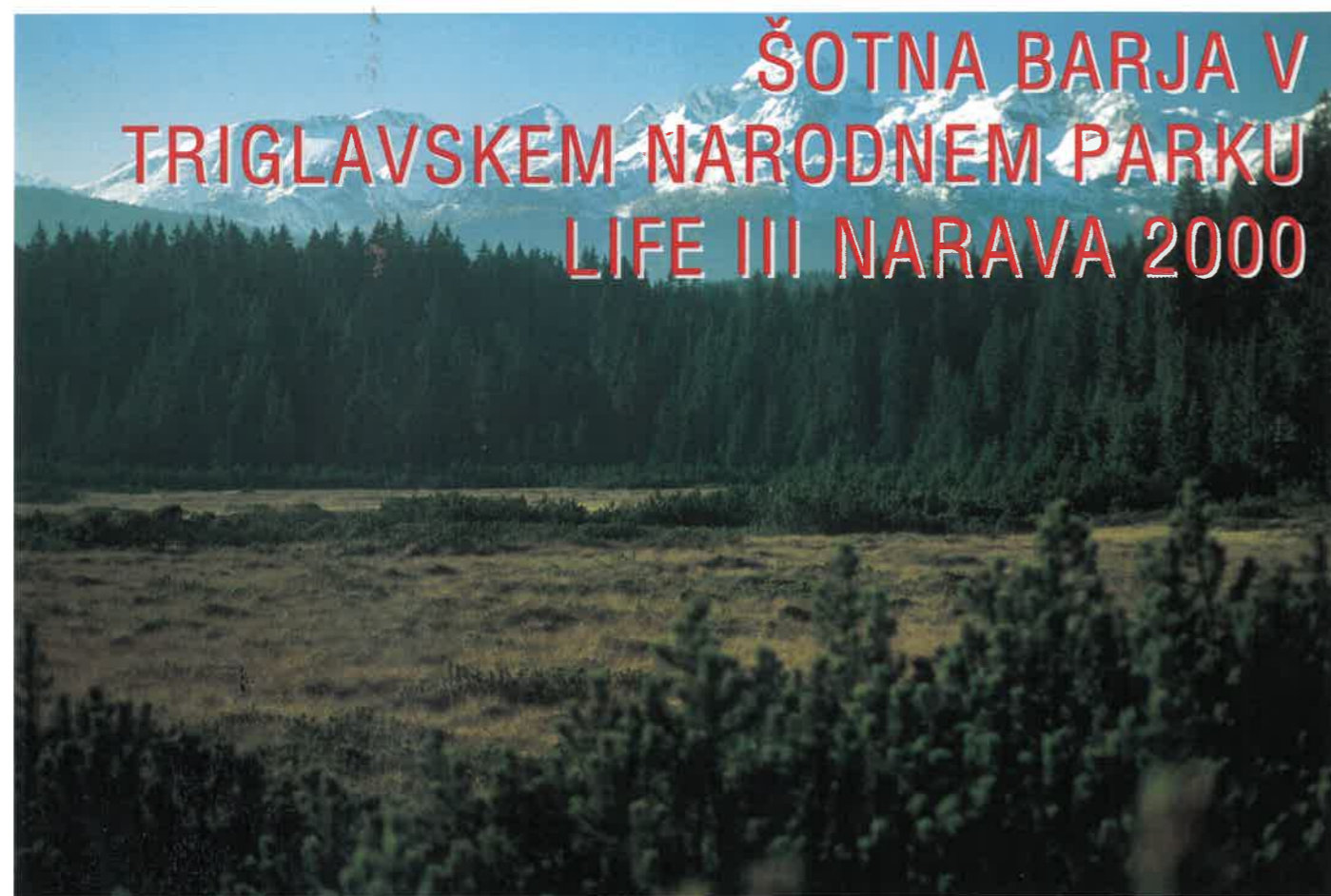
FORDOVA NAGRADA

Henry Ford European Conservation Awards 1999 - za Triglavski narodni park in vas Čadrg

Fundacija Henry Ford podeljuje vsako leto posebno nagrado za dosežke na področju ohranjanja naravnega okolja in kulturne dediščine. Leta 1999 je to priznanje dobila vas Čadrg za svoj razvojni program *Bio vas Čadrg*, ki ga je pomagala pripraviti strokovna služba TNP. Gre za vzorčni primer možne preusmeritve kmetijske dejavnosti na višjo kakovostno raven, skladno z naravnimi možnostmi in novimi spoznanji v pridelovanju zdrave hrane.

Nagrada v višini 10.000 dolarjev je namenjena posodobitvi vaške mlekarne in sirarne, podelili pa so jo 17. 5. 1999.

Ekosistemi šotnega barja so s stališča varovanja narave ena najdragocenejših naravnih vrednot. Zaradi značilnih, izredno ostrih življenjskih razmer so se jim lahko prilagodile le redke rastlinske in živalske vrste. V Sloveniji imamo takih barj zelo malo.

Ostanki so se v stoletjih gospodarjenja z gozdovi, kmetijsko zemljo in bohotenja turizma ohranili tudi v Triglavskem narodnem parku. Planota Pokljuka skriva več predelov, kjer raste šotni mah, značilna rastlina šotnih barj. Šijec, Blejsko barje, Goreljek in Mlake pod Javorovim vrhom so največja, poleg njih bi našli še vsaj ducat manjših. Nekatera so dobro ohranjena, nekaterim pa grozi skorajšnje uničenje. Ogroženost tako redkih in v svetovnem merilu pomembnih ekosistemov smo razvrstili v tele skupine: urbanizacija z gradnjami stavb in prometnic, nenadzorovan obisk, teptanje in tek na smučeh, metanje odpadkov, nenadzorovana paša in neurejena gozdna vlaka.

Osrednji cilj projekta je prispevek k ustrežnejšemu odnosu človeka do mokrišč. Na podlagi podatkov iz narave in vplivov človeka nanjo želimo preusmeriti nekatere dejavnosti v prostoru na tiste predele, ki so ekološko manj občutljivi.

PLANINSKI OREL (*Aquila chrysaetos* L.)

Nekajletno sistematično zbiranje podatkov o navzočnosti planinskega orla v Triglavskem narodnem parku je pokazalo, da ta živalska vrsta stalno živi tukaj. Po teh podatkih v TNP zanesljivo gnezdi pet orljih parov.

BEOGLAVI JASTREB (*Gyps fulvus* L.)

V TNP se poletni zlasti v Krnskem pogorju že vrsto let pojavljajo beloglavi jastrebi. K nam priletijo z nekaterih jadranskih otokov, kjer redno gnezdi. Prehranjujejo se z mrtvimi živalmi, zlasti drobnico, ki se pase na visokogorskih pašnikih. Ker je beloglavi jastreb v preteklosti zelo verjetno že gnezdil v Julijskih Alpah, si prizadevamo, da bi se spet za stalno naselil tu. V ta namen smo pred tremi leti postavili prvo redno oskrbovano mrhovišče za beloglave jastrebe nad vasjo Soča v pobočjih Sončnega vrha. Mrhovišče je na zemljišču domačina Borisa Komaca, ki je dal pobudo za to lokacijo in za mrhovišče tudi redno skrbi. Po podatkih sta se na mrhovišču že pojavila dva beloglava jastreba; rednih obiskov večjega števila teh ptičev pa za zdaj še ni.

ALPSKI KOZOROG (*Capra ibex* L.)

Leta 1964 je takratni Zavod za gojitev divjadi Triglav naselil v dolino Zadnjice prve kozoroge iz narodnega parka Gran Paradiso. Pozneje so doseljevali še po nekaj živali. Naselitev je bila uspešna, tako da so pred množičnim izbruhom gamskih garj v začetku osemdesetih let našli več kot dvesto kozorogov. Gamsje garje pa so jih zdesetkale, tako kot gamse. Po umiritvi gamskih garj so si kozorogi v devetdesetih letih številčno opomogli. Tako smo leta 1999 našli 281 kozorogov. Štetja seveda ne dajejo absolutne številčnosti, ker se vseh živali ne da nikdar prešteti, dajejo pa zanesljive podatke o populacijskih trendih oz. številčnih gibanjih v daljših obdobjih. Oktobra 2001 pa smo v dobrih opazovalnih razmerah našli nekaj več kot sto ptičev živali. Ali gre zares za tako nenaden upad števila kozorogov, bomo vedeli naslednje leto pri ponovnem preverjanju. Vsekakor je uspešnejša poselitev Julijskih Alp z alpskim kozorogom odločilno omejena z gamsjimi garjami.

Nekaj domačinov na tem območju sezonsko še vedno kosi travo in pase govejo živino. V robnem območju narodnega parka so te dejavnosti ne le del kulturne dediščine in identitete kraja, ampak tudi gospodarska dejavnost. Nedvomno bo dobra obveščенost o velikih vrednotah biološke raznovrstnosti tega območja prispevala k utrditvi zavesti domačinov in večjemu ponosu na domači kraj. Lahko rečemo, da sta biotska pestrost in redki ekosistemi pomembni prvini z gospodarskega in domoljubnega stališča. Za ozaveščenje bomo uredili učno pot in izdali zloženke o barjih. Skupna vrednost projekta je 470.200 evrov, Evropska zveza je soudeležena s 75 % v okviru programa Life III. Potek projekta je mogoče spremljati na domačih spletnih straneh Triglavskega narodnega parka (tnp.si), na javnih predstavitvah in v drugih javnih občilih.

ZOISOVA ZVONČICA

Kdo od obiskovalcev naših gor ne pozna v skalnih razpokah rastoče vijoličnomodre, včasih belkaste cvetlice z značilnim mehurjastim cvetom? Kljub obliki cveta, ki kaj malo spominja na zvonec, so jo botaniki zaradi drugih podobnosti uvrstili v rod zvončic (po domače tudi zvončnic), pridevek zoisova pa je dobila po botaniku Karlu Zoisu, bratu bolj znanega Žiga. Vrsta je prebivalka slovenskih Alp, le deloma sega v Avstrijo in Italijo. Pravimo, da je endemit apeniških jugovzhodnih Alp. Uspeva visoko v gorah, najpogosteje 1500 do 2600 m nad morjem. Le redko naplavljeno seme skali niže. Glede na njene posebne oblike sklepamo, da je reliktna, ostanek iz geološke preteklosti ali "živi fosil".

GAMS (*Rupicapra rupicapra* L.)

V TNP so največje populacije gamsov pri nas. Gams je avtohtona in za gorski svet značilna vrsta. V lovskopravnem območju (gojitvenem lovišču) Triglav, s katerim upravlja javni zavod Triglavski narodni park, že desetletja poteka sistematično zbiranje podatkov o številni navzočnosti in populacijski dinamiki gamsov. Metode zbiranja podatkov so se delno spreminjale, predvsem pa dopolnjevale. Tako uporabljamo zdaj kar štiri načine zbiranja podatkov. Primerjave med njimi nam dajejo zanesljivejšje informacije. Zadnjih pet let poteka zbiranje podatkov po enaki metodi tudi v Triglavskem narodnem parku, francoskem Les Ecrins in avstrijskem narodnem parku Hohe Tauern. Usklajeno in vsako leto preverjeno sodelovanje med tremi narodnimi parki daje primerjalne informacije o tej živalski vrsti. Namen takšnega sodelovanja je tudi izmenjava izkušenj, cilj pa povezano medsebojno operativno delo, zlasti na raziskovalnem področju (npr. telemetrično spremljanje živali), s skupaj dogovorjeno mednarodno finančno podporo. V TNP pa z lastnim financiranjem zadnja tri leta poteka tudi raziskava o povezanosti prehranjevalnih razmer (vsebnosti hranilnih snovi) na potek gamskih garj. Bolezen gamsje garje dobro poznamo, (pre)malo pa vzroke in mehanizme, ki odločajo o okužbi in pogostosti gamskih garj pri rogarjih.

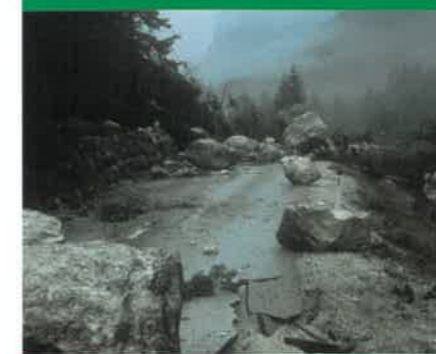

GRBINASTI TRAVNIKI

Posebnost naše kulturne krajine in naravna vrednota, ki žal izginja pod izravnavami in melioracijami.

Prepozno smo spoznali in priznali, da so najboljši zadrževalniki vode in zato brezplačno naravno sredstvo za preprečevanje škode ob nalivih in poplavih.

NARAVA BREZ BESED

... skalni podor v Trenti 1996

... potres v Posocju 1998

... plaz pod Mangartom 2000

POCARJEVA DOMAČIJA V ZGORNJI RADOVNI

Kulturna dediščina v Julijskih Alpah je tako raznovrstna, tipična, neponovljiva in nadvse bogata, da je poleg naravnih vrednot dala prepričljivo podlago tudi pri ustanavljanju in nastajanju Triglavskega narodnega parka. Rubrika Kulturna dediščina je namenjena ozaveščanju o nujnosti in pomembnosti naše kulturne identitete, varovanju posebnosti, spoštovanju izročila in spodbujanju drugega vrednotenja te dediščine.

Arhitekturno oz. stavbno izročilo in arheologija, etnologija in zgodovina, ljudska umetnost in domače obrti, duhovna kultura, legende in običaji, krajevne posebnosti, tradicionalne dejavnosti, nastajanje in oblikovanje kulturne krajine, tisočletna znanja in védenja, pozabljeno izročilo pastirjev, rudarjev, oglarjev, drvarjev in apnarjev sestavljajo široko paleto trdega dela in ustvarjalnosti naših prednikov.

V rubriki bomo predstavili nekatere obnovljene stavbe, da bi ob uspešnih zgledih pomagali spreminjati nenaklonjeni odnos do kulturnih in zgodovinskih vrednot.

Pocarjeva domačija v Zgornji Radovni – kulturni spomenik državnega pomena; obnovitvena dela v letih 1993–2000 so sofinancirali ministrstvo za kulturo, javni zavod TNP, občina Kranjska Gora, polovico potrebnega denarja pa smo dobili iz programa PHARE Evropske zveze. Obnovljena in z bogato etnološko zbirko opremljena domačija je informacijska postaja TNP.

Poleti je odprta ob petkih, sobotah in nedeljah, najavljene skupine pa jo lahko obišejo tudi v drugih dneh.

KAJ SO DELALI NAŠI PREDNIKI

Pašništvo, oglarstvo, železarstvo in apnarstvo so bile dejavnosti za preživetje v Julijskih Alpah. Na oglarje spominjajo stara kopišča, za železarji, rudarji in nabiralci rud so ostale rudne jame, podrti jaški, rovi, ruševine fužin in talilnih peči, za apnarji pa številne apnenice, ki jih najdemo po gozdovih in travniških robovih.

Da bi te obrti in znanje ne zatonili v pozabo, je Triglavski narodni park s pomočjo Slovenske nacionalne komisije za UNESCO pripravil večletni (1999–2004) raziskovalni program MAB – *Man and Biosphere (Človek in biosfera)* – z naslovom *3000 let preživetja v Julijskih Alpah - vpliv človekovih dejavnosti na spremembo ekosistemov*.

Planina Za skalo obnovljeni etnološki spomenik,

Denar za obnovitvena dela v letih 1992–2000 so prispevali ministrstvo za kulturo, javni zavod TNP in sponzorji.

Planina leži visoko nad dolino Soče in ima zadnje še avtentično ohranjene stavbe za porečje Zgornje Soče značilne ovčje planine. Njihova posebnost in značilnost so v strmo pobočje pravokotno postavljeni večnadstropni hlevi, ki se stopničasto prilagajajo pobočju. Take arhitekture ni nikjer drugod v Alpah.

PREZRTE POSEBNOSTI

tlakovane poti v visokogorju - ostanki rudarskih tovornih poti

okrogli nasipi v gozdovih in na travnikih - ostanki starih apnenic

suho zloženo kamenje pod stenami in previsi - spomini na nekdanja rudarska bivališča

kamnorezi - v skalo vklesana znamenja in napisi

PROŠNJA

Uprava TNP prijazno naproša vse, ki vedo za kakršnekoli podatke o starih obrteh, za ostanke podrtih suhih zidov v gozdovih, okrogle nasipe, napise v skalah in podobno, da nam to sporoče na naslov TNP, Kidričeva 2, 4260 Bled. Vse zanimivosti bomo z veseljem objavili v naslednjih številkah časopisa. Morda ste kdaj slišali stare ljudi, ko so pripovedovali, kako in kje so nabirali, kopali in "šmelcali" železovo rudo?

Ostanki pastirskih stanov.

DEDIŠČINA, KI ŽAL IZGINJA

Ostanki žage venecijanke nad vasjo Na skali, najvišje ležeča žaga v Posočju.

KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA

EKOLOŠKO KMETOVANJE – želja, priložnost in potreba današnjega in jutrišnjega časa

Za Triglavski narodni park in za druga gorska in hribovska območja je pridelovanje visoko

kakovostne, na ekološko sprejemljiv način pridelane hrane zelena strategija, ki naj kmetiji prinese primeren dohodek, porabnikom pa omogoči nakup kakovostne hrane.

Ker je prav, da vsaka gospodarska dejavnost na zavarovanem območju poteka ob upoštevanju okoljevarstvenih pogledov in pogojev, je uvajanje ekološkega kmetovanja smiselno. Za poseljeni del parka in celotno območje, kjer živi lokalno prebivalstvo, ima lahko tudi širše pozitivne posledice.

To je predvsem način, ki

kmetu omogoča primeren zaslužek in hkrati zadosti okoljevarstvenim zahtevam.

Zakaj je ekološko kmetovanje na območju TNP želja, priložnost in tudi potreba današnjega in jutrišnjega časa?

Ker s tem lahko sledimo prepričanju o potrebi po varovanju narave, pridelavi zdrave hrane ter življenju v sožitju in ravnotežju z naravo.

Zaradi neposrednih ekonomskih vzvodov, ki pomenijo višjo ceno izdelkov, lažje trženje in večjo prepoznavnost ter možnost, da lahko izdelek sploh prodajamo.

Ker to pomeni vsaj delno ohranjanje tistega, kar so nam zapustili naši predniki.

PODPORA VISOKOGORSKIM PLANINAM V TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU

Pomemben del podobe kulturne krajine Triglavskega narodnega parka so pašne planine visoko v Triglavskem in Krnskem pogorju. Paša je eden izmed bistvenih delov kmetijskega gospodarjenja v gorskih območjih. Visokogorske planine in pašniki, posebno še tisti, ki nimajo traktorskih poti ali pa le slabo urejene, so v nevarnosti, da se njihova raba opusti, saj je poraba časa in težje delo pri oskrbi živine odločilni dejavnik pri višini stroškov paše.

Poseben problem so planine, kjer se pase mlečna živina in se vsakodnevno predeluje mleko. Na teh planinah je potrebno bistveno več osebja, ki mora biti vsak dan redno pri živini. Na teh planinah se poleg plačila osebja pojavlja tudi problem povečanega dela pri obnovi pašnih naprav in mlekarn, saj je obvezno po novih veterinarskih predpisih na vseh planinah pridobiti registracijo mlekarn, za kar pa je treba izboljšati standard mlekarn ter hkrati urediti tudi bivalne razmere za pastirje.

Delno nadomestilo stroškov v letih 1999 in 2000 je pokazalo zelo dobre učinke, saj se je povečal obseg urejanja najbolj oddaljenih in ogroženih planin, zato smo se odločili leta 2001 nadaljevati s tem ukrepom. Petnajst planin nima urejenega dostopa ali je ta celo za traktorje in terenska vozila zelo težaven. Triglavski narodni park v sodelovanju z ministrstvom za okolje in prostor tem planinam namenja posebna sredstva – okoli 3 milijone tolatjev letno – kot nadomestilo stroškov za večjo porabo časa in višje stroške dela pri nadzoru živine in obnovi sirarn. Tem planinam pa je pri oskrbi v organizaciji Triglavskega narodnega parka zagotovljena tudi brezplačna pomoč Slovenske vojske, ki vsako leto opravi več ur prevozov s helikopterji za potrebe visokogorskih pašnih planin.

Ekološko kmetovanje pomeni:

- sodoben in moderen način kmetovanja, ki se opira na tisočletne izkušnje naših prednikov;
- način vzpostavljanja novih partnerskih stikov med kmeti (pridelovalci) in porabniki;
- kmetovanje v sklenjenih krogotokih;
- obzimo obdelavo v smislu varstva tal in vode, ki sta temelj

kmetovanja;

- spoštovanje naših sobitij – živali
- uporabo sredstev in pripomočkov, ki so naklonjeni življenju;
- dokazovanje, da je mogoče doseči visoko kakovost živil tudi brez uporabe sintetičnih oziroma kemičnih dodatkov in povsem brez genske manipulacije.

TNP je že leta 1997 pričel z izobraževanjem kmetov za ekološko kmetovanje. Po sprejetju ustreznih predpisov na ravni države v letu 1999 se je TNP dejavno vključil v svetovalno delo in ustanavljanje društev ekoloških kmetov, kmete in kmetice pa tudi v prvem letu preusmeritve finančno podprl. Rezultat je, da se je na območju parka za ekološko kmetovanje doslej odločilo 15 kmetov ali 4 % kmetij. V Sloveniji kot celoti po ekoloških predpisih v letu 2000 kmetuje okoli 900 kmetov ali 1,5 % slovenskih kmetij.

Slovenski kmetijsko-okoljski program

V letu 2001 je ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano izdalo Uredbo o slovenskem kmetijskookoljskem programu (Ur.list 34/2001). Namen teh programov je podpreti kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in predstavlja tudi enega od izvedbenih programov reforme slovenskega kmetijstva. Hkrati je to pomembna priprava na vstop v Evropsko zvezo, v kateri je povezovanje kmetijstva in varstva okolja ena od prednostnih nalog. Strokovne službe Triglavskega narodnega parka dejavno sodelujejo pri pripravi slovenskega kmetijsko-okoljskega programa.

Program je razdeljen v štiri skupine, ki določajo pravila in vsebine ukrepov:

- skupina: zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje;
- skupina: ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine;
- skupina: varovanje zavarovanih območij;
- skupina: izobraževanje in promocija.

Vstop v programe je za kmete in kmetice prostovoljen, program pa traja najmanj pet let. Kmetje in kmetice v Triglavskem narodnem parku, ki sklenejo pogodbo za udeležbo v programu, so upravičeni do 20 % višjih sredstev kot kmetje in kmetice drugod po Sloveniji. Od 650 kmetij, ki so se leta 2001 prijavili v slovenski kmetijskookoljski program za zavarovana območja, jih je kar 400 z območja Triglavskega narodnega parka.

SIR TOLMINC DEL TRADICIJE IN KULTURE

Sir tolminc je ena redkih slovenskih avtohtonih vrst sira z zaščiteno oznako porekla blaga. Izdelujejo ga po vsem Zgornjem Posočju. Uvrščamo ga med trde polnomastne sire. Bistvena surovina zanj je surovo ali termizirano, polnomastno ali delno posneto kravje mleko, prirejeno na območju zaščite imena. Ima dolgo in bogato tradicijo.

Prvi zapisi o tolmincu segajo v 13. stoletje, ko je bil naveden kot plačilno sredstvo za dajatve takratni zemljiški gospodi, prvič pa se je pod imenom "tolminski sir" pojavil leta 1756 na ceniku za sir v Vidmu. Danes izdelujejo tolminc v poletni pašni sezoni na visokogorskih planšarijah v Triglavskem

narodnem parku in v vaških sirarnah Čadrg ter Tolminske Ravne. S sirarstvom kot dopolnilno dejavnostjo pa se ukvarjajo tudi nekateri kmetje s širšega območja Zgornjega Posočja.

Tolminc ima obliko hlebca s premerom 25 do 30 cm, višino 8 do 9 cm, težak pa je 3,5 do 5 kg. Zgornja in spodnja ploskev sta rahlo dvignjeni, obodna stran pa nekoliko izbočena. Ima gladko, svetlo rumeno skorjo. Testo tega sira je gibko, na prerezu pa ima redka očesa velikosti graha. Vonj in okus sta blaga, sladkasta in spominjata na orehova jedrca. Normalno zrelost doseže sir tolminc pri starosti 60 dni.

Občina BLED

KUHANJE OGLJA

Vsako drugo leto nadzorniki TNP s pomočjo članov Gozdarskega društva Bled v Žontarici na Pokljuki zložijo oglarsko kopo in skuhamo oglje. Kopa je na nekdanjem kopišču, kjer so do šestdesetih let 20. stoletja še kuhali oglje. Ob kopi je postavljena rekonstruirana oglarska kočarica. Pobudo za oživitve oglarske dejavnosti je dal nadzornik TNP Florjan Tišler.

Prikaz oglarstva je namenjen predstavitvi nekdanje tradicionalne gospodarske dejavnosti in izobraževanju. Ob vsakokratnem kuhanju oglja obišče kopišče v Žontarici več šolskih skupin in drugih obiskovalcev Pokljuke.

ENOTNO OZNAČEVANJE POTI IN TEKAŠKIH PROG NA POKLJUKI

Skupaj z Zavodom za gozdove, Območna enota Bled, Slovensko vojsko in Turističnim društvom Bled je javni zavod TNP začel opremljati Pokljuko z enotnim sistemom informacijskih in označevalnih tabel; tudi zato, da bi postopno odstranili nered in stihijo zaradi nenačrtnega označevanja. Prva faza so pregledne table z vrisanimi tekaškimi progami.

Občina BOHINJ

PROGRAM PHARE • OKOLJU PRIJAZNA OPREMA ZA OBJEKTE V VISOKOGORJU

Na podlagi večletnega spremljanja stanja, svetovanja ter sodelovanja s planinskim društvom ter agrarnimi skupnostmi smo iz programa PHARE za Triglavski narodni park financirali nakup in postavitev opreme za pridobivanje električne energije s pomočjo sončnih celic za objekte v visokogorju. Za sredstva PHARE – 230.000 ekujev – je

bila nakupljena oprema (predvsem solarni agregati in akumulatorji), plačan prevoz do objektov v visokogorju in montaža opreme.

Največ okolju prijazne opreme je bilo vgrajeno na objektih v gorah nad Bohinjem – sirarne na Velem polju, Krstenici in v Lazu ter planinske kočarice na Velem polju, v Dolini Triglavskih jezer in na Vojah.

LTO BOHINJ • Lokalna turistična organizacija Bohinj

V skladu z Zakonom o pospeševanju turizma iz leta 1998 je občina Bohinj z odlokom 21.10.1999 ustanovila javni zavod Lokalna turistična organizacija Bohinj (skrajšano LTO), da bi povezala vse turistične dejavnike na zaokroženem turističnem območju ter z usklajenim delom in financiranjem dosegla optimalne učinke pri promociji, trženju in razvoju.

Dejavnosti zavoda so:

- oblikovanje celostne turistične ponudbe Bohinja,
- informiranje obiskovalcev v okviru turistično-informativnega centra,
- promocija turistične ponudbe,
- sooblikovanje turistične ponudbe Slovenije in njene

promocije, vključevanje turističnih društev, urejanje objektov turistične infrastrukture na območju občine,

sodelovanje in koordinacija del s Triglavskim narodnim parkom.

Prednostne naloge LTO so: ureditev informacijskih točk na območju Bohinja, ureditev urejene vodniške službe in izvedba enotnega neprometnega označevalnega sistema.

Občina BOVEC

SOŠKA POT

Soška pot je parkovna učna pot, ki vodi obiskovalce Triglavskega narodnega parka ob Soči od njenega

izvira proti Bovicu. Povezuje steze in mize, manj znane dele doline Trente in Soče, stran od ceste in hrupa. Soča je smaragdna nit poti ter ponuja ogled vseh znanih in manj znanih naravnih vrednot in kulturne dediščine v dolini. Posebna zanimivost so slikovite viseče brvi, po katerih večkrat prečkamo reko.

Soška pot je prva učna pot, ki smo jo zasnovali v Triglavskem narodnem parku. Urejamo jo v več fazah.

Leta 2001 smo prvi del poti opremili s pojasnjevalnimi in novimi usmerjevalnimi tablam. Na tablah na informacijskih točkah so predstavljeni zgornji tok Soče, geomorfologija in rastlinstvo doline, korita Mlinarice in železarstvo v Trenti. Obnovljeni in opremljeni prvi del Soške poti smo odprli ob praznovanju 20-letnice zakona o TNP.

NOVE BRVI ČEZ SOČO

Z denarno pomočjo ministrstva za okolje in prostor je TNP na soški poti zgradil tri nove viseče brvi: Špikovo brv pri cerkvi v Trenti, brv v Mlinarici in brv čez Sočo v Tesneh.

Občina KOBARID

Na Planini Kuhinja je predvidena ureditev večnamenske vstopne stavbe v narodni park: urejeno parkirišče, posodobljena mlekarna in sirarna, nekaj prenočišč za obiskovalce, ustreza gostinska ponudba, prodaja domačih pridelkov in informacijska točka TNP s stalno razstavo. Razvojni program sta pripravila in sofinancirala občina Kobarid in TNP.

Vas KRN – učni center za sirarstvo

Kmetijskosvetovalna služba iz Tolmina, strokovna služba javnega zavoda TNP in občina Kobarid so pripravili program za Phareov projekt Revitalizacija planin v Zgornjem Posočju. Del tega programa je ureditev učnega centra za sirarstvo v Krnu. Stavba je bila urejena v okviru popotresne obnove Posočja, oprema sirarne pa kupljena z denarjem Phare.

Občina KRANJSKA GORA

ZELENCI – IZVIR SAVE DOLINKE

Dostopno pot s parkirišča, lesene podije in razgledni stolp so skupaj sofinancirali občina Kranjska Gora, TNP, fundacija Janeza in Janet Hacin ter Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Kranj. Za redno vzdrževanje in čiščenje skrbi TNP, ki je na podlagi Odloka o naravnem spomeniku Zelenci prevzel njegovo upravljanje.

NARAVOSLOVNA UČNA POT VRATA

Ureditev prve faze je financirala fundacija Alp Action, leta 2001 pa je bil v sodelovanju med občino, Planinskim društvom Dovje-Mojstrana in TNP opremljen nov odsek od Peričnika do Galerij.

Občina TOLMIN

TOLMINSKA KORITA

Pri urejanju, opremljanju in označevanju turistične poti do korit na Tolminki in Zadlaščici že nekaj let sodelujeta in sofinancirata stroške Turistično društvo Tolmin in javni zavod TNP. Tolminska korita so ena najlepših naravnih vrednot na območju občine Tolmin ter vstopna točka v narodni park. Naraščajoči obisk zahteva vedno več varne opremljenosti, za ozaveščanje in informiranje obiskovalcev pa bo rabila informacijska postaja TNP, ki bo urejena blizu parkirišča.

Planina PODKUK – vstopna točka v narodni park

Agrarna skupnost Polubinj in Triglavski narodni park sta sofinancirala sanacijo traktorске poti med planinama Lom in Podkuk: betoniranje strmih odsekov, izsuševanje in razširitev ovinkov zaradi varnostnih pogojev. Pred Planino Podkuk je zapora za javni promet in urejeno parkirišče za obiskovalce. Dogovor med upravljavci Planine, pašnimi upravičenci in upravljavcem narodnega parka je zgleden primer skupnega urejanja prometnih težav na pašnih planinah.

NARAVOVARSTVENI NADZORNIKI TNP • PARKOVNI VODNIKI

Naravovarstveni nadzorniki opravljajo svoje delo na podlagi javnih pooblastil, naloge pa so nadzorne, svetovalne, tehnične in prevečevalne. Prebivalcem in obiskovalcem parka pomagajo z informacijami, jih opozarjajo, pojasnjujejo Zakon o TNP in v nekaterih primerih lahko tudi kaznujejo.

Naravovarstvena nadzorna služba spremlja vsa dogajanja v narodnem parku. Nadzorniki sodelujejo pri raziskovalnem in vzgojno-izobraževalnem delu z zbiranjem podatkov, njihovo vsakdanje delo je tudi opremljanje in urejanje parka za obisk.

Ker je Triglavski narodni park namenjen tudi za obiskovanje, je naloga upravljavca svetovanje usmerjanje in vodenje obiskovalcev. Šest naravovarstvenih nadzornikov je v preteklih dveh letih opravilo tečaje za različne kategorije planinskih vodnikov in si pridobilo vodniško licenco. Registrirani vodniki so tudi nekateri sodelavci uprave TNP.

Vodenje po narodnem parku je učinkovit način usmerjanja in ozaveščanja obiskovalcev, obenem pa je za javni zavod TNP zanimiva in še neizkoriščena tržna niša. Predvsem v dolini Trente in Soče, pa tudi v Kranjski Gori, na Bledu in v Bohinju se Triglavski narodni park vse bolj uveljavlja kot ponudnik za vodenje izletov ter gornjskih tur po parku.

POŠTNI ZNAMKI TNP

Pošta Slovenije je v devetdesetih letih dvakrat izdala znamko Triglavski narodni park: prvič leta 1995 za Evropsko leto varstva narave in drugič leta 1999 v okviru evropske serije Narodni parki Evrope.

ZLOŽENKE TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

Da bi predstavili Triglavski narodni park in ga hkrati približali ljubiteljem narave, uprava parka zadnjih nekaj let izdaja zloženko. Prva med njimi je nekakšna osebna izkaznica Triglavskega narodnega parka:

osnovnim podatkom o velikosti, legi, nalogah in zgodovini nastajanja parka je dodana kratka oznaka naravne in kulturne dediščine. Posebna zloženska na kratko povzema določila Zakona o TNP. Svojo zgibanko ima tudi Dom Trenta z informacijskim središčem in Trentarskim muzejem. Spet naslednja nas popelje po naravoslovnih poteh v parku. Vrednote nežive narave so

govori o bogastvu podzemnega sveta jam in brezen. O vodah sta pripravljene zloženci Vodotoki in Stojee vode, o živem svetu TNP pa kar več zgibank: Gorsko cvetje, Gozdovi, Ptici in Živalstvo. Ob slovesnem odprtju obnovljene in muzejsko urejene Pocarjeve domačije v Zgornji Radovni je izšla zloženska s kratko predstavitev domačije in naravnih vrednot v dolini Radovne.

poudarjene z zloženkami: Geološka zgodovina, Okamnelo življenje, Oblike reliefa z opisom sil in preoblikovalnih procesov, ki vplivajo nanje. Slednje dopolnjuje tista, ki

ALP ACTION - FOUNDATION

Ta švicarska ustanova, ki jo vodi svetovljan in varstvenik okolja Njegova visokost princ Saruddin Aga Khan, je vključila naš park v svoj mednarodni program Alpe – zelena streha Evrope. Aga Khan je aprila 1998 obiskal TNP in bil navdušen nad lepotami našega edinega narodnega parka, pokazal pa se je tudi kot izjemen poznavalec okoljevarstvenih problemov.

Akcije fundacije Alp Action v Triglavskem narodnem parku

1. Naravoslovna učna pot Vrata in odkup gozdnih zemljišč
2. Najem gozdnih zemljišč na območju Gozdnega rezervata Visoki Zjabc in Črnega vrha
3. Dokumentarni film o gozdovih Triglavskega narodnega parka
4. Obnova – (pogozditev) gozda v Žagarjevem grabnu v Bohinju in medijska predstavitev akcij Alp Action v Triglavskem narodnem parku

Obnove (pomladitev) gozda s saditvijo macesna in jerebika v Žagarjevem grabnu v Bohinju se je skupaj udeležilo okrog 80 gostov in novinarjev iz 8 držav, pogozdovali pa smo skupaj z otroki iz Osnovne šole Bohinjska Bistrica. Pri tem delu je osebno sodeloval tudi princ Sadruddin Aga Khan.

HFF - Hacin Family FOUNDATION

in znani slovenski arhitekt iz Švice gospod Janez Hacin sta z večkratno denarno podporo omogočila izid nekaterih publikacij, ureditev naravnega spomenika Zelenci, razgledni stolp ob barju Šijec in obnovo planine Za skalo.

MARA MERICKA

slovenska rojakinja iz Avstralije, je podarila denar, s katerim je park kupil 2,5 ha velik travnik nad Vrsnikom; s takimi nakupi želi parkovna uprava postopno pridobivati zemljišča v narodnem parku in jih namenjati za uresničevanje parkovnih ciljev.

Obisk iz kraljevske hiše

Njegova kraljevska visokost princ Charles je 2. 11. 1998 uradno obiskal Triglavski narodni park. Za to priložnost je bila izbrana predstavitev projekta ekološkega kmetovanja na Vrbankovi in Požrvovi kmetiji v Zgornji Radovni ter ogled Pocarjeve domačije in slapa Peričnika v Vratih.

HESSENSKO-SLOVENSKO DRUŠTVO

(Hessisch-Slowenische Gesellschaft) iz Wiesbadna vsako leto podari strokovne knjige za našo knjižnico in financira postavitev posameznih razstav v INFO središču v Trenti.

GRKW

Gesellschaft zur Rekultivierung der Kiesgruben Weilbach, zasebno naravovarstveno združenje iz naravnega parka Hochtaunus (Nemčija), je financiralo nakup tehnične opreme za vzdrževalno službo in denarno pomagalo pri gradnji INFO središča v Trenti.

PLANIKA Kranj

Planika, podjetje za trženje in proizvodnjo obutve iz Kranja, in Javni zavod TNP sodelujeta že enajsto leto. Podobne povezave med industrijo in varstvom narave, ki temeljijo na strokovnem sodelovanju in sponzorstvu, so v zahodni Evropi povsem vsakdanje, v Sloveniji pa novost. Avstrijski narodni park Visoke Ture sponzorirajo številna podjetja, med njimi tovarna obutve Meindl in tovarna optičnih naprav Swarovski, italijanski Gran Paradiso podpirata Scarpa in Fiat, Bavarski gozd v Nemčiji sodeluje z Bundesbank in IBM Nemčije, Švicarski park s koncernom Jakob Suchard, francoski Les Ecrins s tovarno alpinistične opreme Millet in z zavarovalniškimi družbami. Različni modeli gornjskih čevljev Planika so v enajstih letih sodelovanja našli pot do nadzornikov Triglavskega narodnega parka. Izkušnje, pridobljene z vsakdanjo rabo v okolju Julijskih Alp, so bile vtakane v razvoj novih, vedno boljših modelov gornjskih čevljev ugledne tovarne. Desetletno sodelovanje med Planiko in TNP je dobilo uradno potrditev s podpisom pogodbe 23. aprila 2001.

Foulee blanche - Bele sledi

Otroci iz Triglavskega narodnega parka se redno udeležujejo velikega evropskega srečanja Foulee blanche v parku Vercors blizu Grenobla. To možnost so nam pred štirimi leti posredovali iz narodnega parka Les Ecrins v Franciji. Namen srečanj, ki imajo športno in kulturno vsebino, je medsebojno seznanjanje ter spoznavanje različnih kultur. Otroci morajo vsako leto pripraviti predstavitveni nastop in razstavo, v parku Vercors pa spoznavajo posebnosti narave in kulturne znamenitosti. Srečanja se udeležujejo skupine otrok iz držav zahodne Evrope in Japonske.

Mednarodni seminarji v Trenti

Maja 2000 je v INFO centru TNP v Trenti potekala delavnica z naslovom **Vrnitev velikih zveri v Alpe**, septembra 2001 pa je bil v sodelovanju s francoskimi in italijanskimi univerzami organiziran desetdnevni seminar o velikih zvereh. Udeležilo se ga je 35 strokovnjakov iz Francije, Švice in Italije.

Dunajski filharmoniki v Trenti - glasbeni forum Trenta

Glasbeni forum Trenta je ena od najpomembnejših glasbenih prireditev v širšem slovenskem prostoru. Na ta forum prihajajo nadarjeni mladi glasbeniki iz vsega sveta.

Leta 2001 so se tečaja udeležili mladi glasbeniki iz Avstrije, Češke, Južne Koreje, Madžarske, Romunije, Slovaške in Slovenije. S pomočjo profesorjev in članov Dunajske filharmonije so se izpopolnjevali v igranju violine, viole in čela. Ob koncu so izvedli dva uspešna koncerta, večer komorne glasbe v Bovcu in koncert solistov v INFO središču TNP v Trenti.

Izvedbo foruma je omogočila Bank Austria, pri kritju stroškov organizacije in namestitve udeležencev so pomagala tudi lokalna podjetja in organizacije.

Staničeva plošča pod Watzmannom

Človekoljub, dobitnik, znanstvenik, pisatelj, pesnik, tiskar, pevovodja, učitelj in zdravnik, župnik in kanonik Valentin Stanič, rojen v Bodrežu pri Kanalu leta 1774, velja za enega prvih alpinistov in raziskovalcev vzhodnih Alp. Bil je prvi, ki je Triglavu, Velikemu Kleku (Grossglocknerju) in Watzmannu izmeril višino. Na zadnjem je bil leta 1800 tudi prvi pristopnik. V okviru praznovanj ob 200-letnici prvega vzpona na Watzmann (v letih 1999 in 2000) je bila na koči Watzmannhaus odkrita

dvojezična spominska plošča v spomin velikemu Slovencu. Postavitev plošče je skupno delo nemškega planinskega društva Alpenverein, sekcije iz Münchna, narodnega parka Berchtesgaden, Triglavskega narodnega parka, ministrstva za kulturo RS in krajevne skupnosti Kanal ob Soči.

NATURPARK HOCHTAUNUS

s tem naravnim parkom iz Nemčije (pogorje Taunus severno od Frankfurta) sodelujemo že od leta 1988, ko je bila v Trenti podpisana listina o partnerstvu; takrat smo ob Soči posadili spominsko hessensko lipo, ob desetletnici leta 1998 pa slovensko lipo ob evropski pešpoti sredi parka Hochtaunus.

Slovensko lipo so skupaj slovesno posadili deželni glavar gospod Jürgen Banzer, direktor parka Hochtaunus gospod Hans Walter Herpel in direktor TNP.

Federacija Europarc

mednarodna Federacija evropskih narodnih in naravnih parkov ima svoj sedež v nemškem mestu Grafenau; TNP aktivno sodeluje že od leta 1987.

Mreža Alparc

Réseau Alpin des Espaces Protégés
Rete delle Aree Protette Alpine
Netzwerk Alpiner Schutzgebiete
Mreža zavarovanih območij v Alpah

Mreža zavarovanih območij Alp je nastala leta 1995 na podlagi sklepa ministrov za okolje alpskih držav; njeno delo je vsestransko, poslovanje pa dosledno v štirih enakopravnih jezikih: francoščina, nemščina, italijanščina in slovenščina.

Parco Naturale delle Prealpi Giulie

naravni park Julijsko predgorje ima sedež v dolini Rezija; z Rezijami pripravljamo skupen EU program Interreg III. B

TRIGLAVSKI NARODNI PARK V SVETU

Narodni park Snowdonia - Eryri

največji narodni park v Walesu je bil pobudnik sodelovanja s TNP, slavnostni podpis pa je bil v Cankarjevem domu leta 1993 pod pokroviteljstvom Ministrstva za kulturo.

Ecrins - Hohe Tauern (Visoke Ture) - Triglav

tristransko sodelovanje med tremi največjimi narodnimi parki v Alpah so na pobudo vlade Republike Francije podpisali ministri za okolje in prostor leta 1996.

